

Alex Riemersma

Na het Europese Jaar van de talen (2001) is de Europese Unie aan de slag gegaan met het ontwikkelen van beleid voor het bevorderen van het leren van talen en de taalverscheidenheid van Europa. Algemeen uitgangspunt is, dat alle Europese burgers naast de moedertaal nog twee Europese talen leren, om te beginnen de talen van de burens. In het *Actieprogramma voor 2004-2006* zijn de doelen uitgewerkt in hoofdstukken voor levenslang leren, beter talenonderwijs en het bevorderen van een taalvriendelijke omgeving. Elke lidstaat moet in 2006 aan de EU rapporteren wat gedaan is op deze gebieden. In Nederland is de Werkplaats Talen belast met de voorbereiding van deze taak.

In het kader van het Nederlandse EU-voorzitterschap is van 14-16 oktober in Scheveningen een Europese conferentie gehouden met de titel '*Improving language education: common concerns, sharing solutions*', georganiseerd door het Europees Platform en de Werkplaats Talen. Er waren ruim 125 mensen aanwezig uit 20 EU-lidstaten. Congres-

voorzitter was Gerard Westhoff. Levende Talen was vertegenwoordigd door Rients Miedema, Annemarie Buis, Noortje Jacobs en Alex Riemersma. Cécilia Odé was er namens de *Fédération Internationale des Professeurs de Langues Vivantes (FIPLV)*; zij vertegenwoordigt Levende Talen in de FIPLV.

De deelnemers aan de conferentie hebben twee dagen in drie werkgroepen gesproken over de volgende thema's: de kwaliteit van de docent, assessment en taalbeleid.

Teacher Profile en Taalportfolio

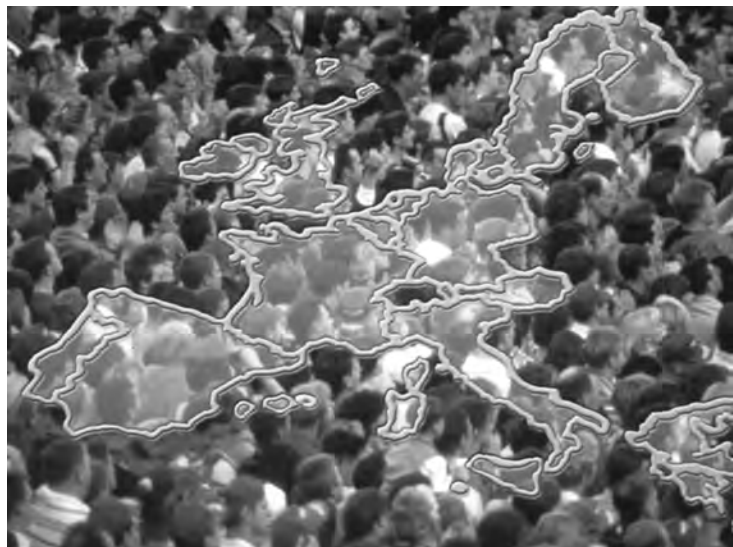
Goed onderwijs staat of valt met de kwaliteit van de docenten. Een goede docent wordt niet geboren, maar gemaakt. De bouwstenen vormen samen het profiel van de docent. Een gemeenschappelijk Europees profiel maakt het vrije verkeer van docenten gemakkelijker. De universiteit van Southampton heeft op basis van een inventarisatie van 32 Europese landen een checklist met 40 onderdelen uitgewerkt betreffende de structuur van de opleiding, de basiskennis en noodzakelijke vaardigheden en de verscheidenheid aan leerstrategieën voor

talenstudenten. Een paar opvallende punten: Het curriculum moet kennis integreren met praktische onderwijservaring. De student moet een deel van de studietijd doorbrengen in het land van de doeltaal. De mentor op de stageschool krijgt steeds meer de rol van medeopleider. De student moet leren reflecteren, ook in de vorm van zelfevaluatie. De profiellijst bevat bovendien een aantal waarden die door het talenonderwijs bevorderd zouden moeten worden, zoals: *training in diversity of languages and cultures*, een hoeksteen van het EU-beleid. Juist talenleraren moeten de leerlingen een houding bijbrengen over de grenzen van het eigen land te kijken. Hiermee kweken zij het Europese burgerschap van de leerlingen.

Deze profiellijst kan gebruikt worden als checklist voor het curriculum van opleidingen en in-servicetrainingen. Voor de individuele docent kan deze lijst functioneren als complement bij het taalportfolio voor docenten. Wellicht kan deze lijst met de uitwerkingen gebruikt worden voor secties op scholen die al werken met het portfolio voor docenten. Hiermee kan niet alleen de zelfevaluatie beter vormgegeven worden, maar ook aan leerlingen, ouders en de buitenwacht een duidelijk beeld geschetst worden van de kwaliteit van het talenonderwijs op de betreffende school. Van het portfolio voor docenten verschijnt trouwens binnenkort de Nederlandse versie. Deze is ontwikkeld onder verantwoordelijkheid van het NaB-MVT. Het is een goed instrument om te gebruiken in contacten met collega's elders om te bespreken welke kwalificaties voor talenleraren in Europa gewenst zijn. Hierdoor kan de mobiliteit bevorderd worden, zowel van leerlingen als van docenten.

Is my B1 the same as your B1?

Er is in Europa een grote verscheidenheid aan toetsen en certificaten voor taalvaardigheid. Een goede en doorzichtige standaard voor niveaus van taalvaardigheid is noodzakelijk voor een doorzichtige vergelijking van diploma's van leerlingen uit verschillende lidstaten. Dit is nodig voor het vrije verkeer van studenten, docenten en andere werknemers in Europa. Het Common European Framework of Reference (CEF) is een goed instrument om de taalvaardigheid van leerlingen te beschrijven op een objectieve, praktische en doorzichtige wijze, zowel voor de vreemde talen als voor de moedertaal of moedertalen. Als de uitwerking ervan in de lidstaten eenmaal klaar is, weten opleiders en werkgevers in andere lidsta-

ten dat niveau B1 voor taalvaardigheid Engels in België en Hongarije hetzelfde betekent als in Polen en Portugal. Ondanks de verschillen die te maken hebben met verschillen in onderwijscultuur en examencultuur, ontstaat op deze manier in het onderwijs een gemeenschappelijke standaard m.b.t. de beheersing van de Europese talen.

Een concrete uitwerking is al beschikbaar voor lezen en luisteren in de vorm van een stap-voor-stap test waarmee de docent zelf kan nagaan op welk niveau teksten, vragen en opgaven geclassificeerd kunnen worden in termen van het CEF. Dit instrument is genoemd 'Dutch grid' en je kunt het vinden op het web (zie de link aan het eind van dit artikel).

Het Cito werkt momenteel met zusterorganisaties uit acht lidstaten aan het opzetten van een itembank met ankeritems voor lezen en luisteren. Als deze itembank eenmaal klaar is, kan elke talendocent er gebruik van maken om de eigen toetsen en opgaven te ijken.

Over M + 2 en 2M + 2

Het EU-beleid dat alle Europese burgers straks naast de moedertaal nog twee Europese talen spreken, is nog niet in alle lidstaten gemeengoed. In sommige lidstaten is de druk van ouders en leerlingen groot om het onderwijs te beperken tot Engels als enige vreemde taal. Positief daarentegen is het voorbeeld van Saarland en Baden-Württemberg. In deze twee Duitse *Länder* die aan Frankrijk grenzen, wordt in het lager onderwijs eerst verplicht Frans onderwezen en later pas Engels. Dit beleid is

aanvankelijk tegen de wil van de ouders doorgevoerd, maar nu volledig geaccepteerd. Het past dan ook prima in het streven te beginnen met de talen van de burens.

Tijdens de conferentie werd sterk gepleit voor een integraal beleid voor moedertaalonderwijs en vreemdetalenonderwijs. Moedertaalonderwijs is het vertrekpunt voor het vreemde-talenonderwijs. Geïntegreerd talenonderwijs bevordert zowel de beheersing van de moedertaal als van de vreemde talen. Bovendien geldt voor miljoenen Europeanen, dat de nationale standaardtaal niet de echte moedertaal is. Denk aan de grensgebieden van Duitsland, Denemarken, Frankrijk, Italië en Tsjechoë; denk aan immigrantentalen en minderheidstalen. Deze leerlingen spreken twee moedertalen, maar zij beheersen de schoolse vaardigheden in beide talen niet als vanzelfsprekend op hetzelfde niveau. Dit is een complicerende factor die in het nationale beleid van de lidstaten meestal genegeerd wordt. De scholen zelf kunnen beleid ontwikkelen waarbij wel rekening gehouden wordt met leerlingen die thuis een immigrantentaal of een minderheidstaal spreken. Dit maatwerk is in lidstaten met een nationaal leerplan moeilijker te realiseren dan in Nederland, waar de scholen in beginsel zelf het leerplan vaststellen.

Blik naar buiten en naar binnen

Net als elke uitwisseling blijkt ook op een internationale conferentie over het onderwijs, dat de 25 EU-lidstaten een grote verscheidenheid aan contexten en onderwijsculturen kennen. Het kost wel wat tijd en moeite voordat je elkaar verstaat en op elkaar ingespeeld raakt. Je leert trouwens ook de problemen van het Nederlandse onderwijs te relativiseren. Vooral in de nieuwe lidstaten moet nog heel veel gebeuren voordat er overal voldoende en voldoende gekwalificeerde talen docenten beschikbaar zijn. Nederland geldt met Noorwegen en Oostenrijk als goed voorbeeld wat betreft de uitgebreide ondersteuningsstructuur met SLO, Cito en CEVO, LPC's en goede lerarenopleidingen. Het is dan ook een mooi praktisch resultaat van deze EU-conferentie, dat deze drie landen in 2005 een netwerk gaan vormen om goede voorbeelden samen te documenteren en te presenteren.

Voor informatie zie: <www.ealta.eu.org/dutch/grid.htm>
<www.werkplaatstalen.nl> en <www.NABmvt.nl/portfolio>.

levende talen

Het bestuur van Levende Talen nodigt belangstellenden uit om te solliciteren naar de functie van:

Hoofdredacteur voor Levende Talen Magazine

De werkzaamheden zijn heel divers en omvatten alle werkzaamheden om samen met de redactieleden en de vormgever te komen tot de publicatie van het blad (8 x per jaar).

Het bestuur zoekt iemand met ervaring in het onderwijs die affiniteit heeft met talenonderwijs (Nederlands en moderne vreemde talen) en een journalistieke inslag.

Liefst met ervaring in het redigeren en schrijven van teksten die in overleg met de vormgever zelfstandig een blad kan samenstellen.

De hoofdredacteur moet een teamspeler zijn, die de auteurs en redactieleden enthousiasmeert, en een samenwerker.

Bouwen aan een netwerk van auteurs door congressen en studiedagen bij te wonen is een belangrijke activiteit.

Het gaat om een freelance functie zonder dienstverband. Vergoeding wordt in overleg vastgesteld.

Belangstelling? Vraag dan informatie op bij Alex Riemersma, secretaris VLLT (telefoon 058 - 2925877, e-mail a.m.j.riemersma@fryslan.nl) of bij Christien van Gool, voormalig hoofdredacteur (telefoon 0343 - 572364, e-mail cmmhvangool@wxs.nl).

Een uitgebreide taakomschrijving is beschikbaar.

Uw sollicitatie kunt u tot 10 januari 2005 sturen naar Bureau Levende Talen, Postbus 335, 1400 AH Bussum, t.a.v. Riens Miedema.